

САВЧИН Мирослав – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, Україна, індекс 82100 (msavchun@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2481-4661>

БІЛОЗЕРСЬКА Світлана – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (lane_sun@meta.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9636-1756>

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ ІМІДЖ-ПРАКТИКУМУ ЯК ТЕХНОЛОГІЇ КОНСТРУЮВАННЯ ДУХОВНО ОРІЄНТОВАНОГО ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ

Анотація. *Метою статті є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності технології формування професійного іміджу майбутніх педагогів як цілісної системи, що інтегрує професійні, моральні та духовні складові особистості, сприяючи їх гармонійному розвитку та самореалізації у професійній діяльності.*

Методологія дослідження. *Дослідження здійснювалося за участю експериментальної та контрольної груп студентів педагогічного напрямку з метою оцінювання результативності технології формування професійного іміджу майбутніх учителів. Для реалізації дослідження було використано комплексний підхід, який передбачав застосування спеціально розробленої програми імідж-практикуму. Ця програма поєднувала сучасні технології формування професійного іміджу та складалася з трьох взаємопов'язаних модулів: інформаційно-аналітичного, практико-креативного та модуля вільного обміну інформацією.*

Для оцінки ефективності програми було використано методика М. Спіллейн, яка уможливила здійснити аналіз змін у ключових аспектах професійного іміджу, зокрема в комунікативних компетентностях, навичках самопрезентації, рівні духовної обізнаності та моральної зрілості. Обробка й аналіз отриманих даних проводилися з використанням статистичного критерію χ^2 -квадрат, що дало змогу визначити статистичну значущість виявлених змін і об'єктивно оцінити вплив застосовуваної технології на формування професійного іміджу майбутніх учителів.

Висновки. *Результати емпіричного дослідження демонструють статистично значущі позитивні зміни в експериментальній групі за більшістю оцінюваних параметрів, що охоплюють комунікативні компетентності, навички публічного виступу, вербальну та невербальну комунікацію, саморозвиток, професійну мотивацію, рівень духовної обізнаності та моральну зрілість. У контрольній групі спостерігалися лише мінімальні або статистично несуттєві зміни, що підкреслює результативність розробленої програми. У статті акцентується важливість структурованого та цілеспрямованого підходу до формування професійного іміджу, який сприяє розвитку гармонійної особистості майбутнього педагога та підвищенню ефективності його професійної діяльності.*

Ключові слова: *професійний імідж майбутнього педагога, духовність, моральна вихованість, комунікативні компетентності, самопрезентація, професійна самореалізація, імідж-практикум.*

SAVCHYN Myroslav – Doctor of Psychology, Professor, Head of the Department of Psychology, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (msavchun@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2481-4661>

BILOZERSKA Svitlana – Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor at the Department of Psychology, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (lana_sun@meta.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9636-1756>

FEATURES OF THE IMPLEMENTATION OF THE IMAGE-PRACTICE PROGRAM AS A TECHNOLOGY (MECHANISM) FOR BUILDING A SPIRITUALLY ORIENTED PROFESSIONAL IMAGE

Abstract. *The purpose of the article is to theoretically substantiate and experimentally verify the effectiveness of the technology for forming the professional image of future teachers as a holistic system that integrates the professional, moral and spiritual components of the personality, contributing to their harmonious development and self-realization in professional activity.*

Research methodology. *The study was carried out with the participation of experimental and control groups of students of the pedagogical direction in order to evaluate the effectiveness of the technology for forming the professional image of future teachers. To implement the study, a comprehensive approach was used, which involved the use of a specially developed image-practicum program. This program combined modern technologies for forming a professional image and consisted of three interrelated modules: information-analytical, practical-creative and a module for free exchange of information.*

To assess the effectiveness of the program, the M. Spillane methodology was used, which made it possible to analyze changes in key aspects of the professional image, in particular in communicative competencies, self-presentation skills, levels of spiritual awareness and moral maturity. The processing and analysis of the obtained data were carried out using the chi-square statistical criterion, which made it possible to determine the statistical significance of the identified changes and objectively assess the impact of the applied technology on the formation of the professional image of future teachers.

Conclusions. *The results of the empirical study demonstrate statistically significant positive changes in the experimental group in most of the evaluated parameters, covering communicative competencies, public speaking skills, verbal and non-verbal communication, self-development, professional motivation, levels of spiritual awareness and moral maturity. Only minimal or statistically insignificant changes were observed in the control group, which emphasizes the effectiveness of the developed program. The article emphasizes the importance of a structured and purposeful approach to the formation of a professional image, which contributes to the development of a harmonious personality of a future teacher and increases the effectiveness of his professional activities.*

Key words: *professional image of a future teacher, spirituality, moral upbringing, communicative competences, self-presentation, professional self-realization, image-practicum.*

Постановка проблеми. Сучасна соціальна реальність вимагає від учителя не лише високого рівня професійної компетентності, а й глибокої духовності, моральної зрілості та внутрішньої гармонії. Педагог сьогодні має бути відкритим до світу й до людей, готовим до постійних змін і викликів, здатним творчо, натхненно й нестандартно вирішувати професійні завдання, зберігаючи при цьому духовну рівновагу та людяність. Його діяльність має ґрунтуватися на відповідальності, самостійності, доброзичливості, внутрішній свободі й готовності до оновлення – не лише технологічного, а насамперед духовно-морального.

Формування особистості педагога, здатної відповідати сучасним викликам, вимагає цілісної системи професійно-духовної підготовки. Ця система має інтегрувати фахові знання, професійні вміння та внутрішню мотивацію до служіння людині й суспільству. Виходячи з цього, педагогічна освіта виконує стратегічне завдання, що виходить за межі суто дидактичного процесу. Вона покликана виховати духовно відповідальну особистість, для якої професійна діяльність

є усвідомленим покликанням і механізмом самореалізації на засадах гуманізму. Досягнення цієї мети можливе завдяки цілеспрямованому розвитку та формуванню професійного іміджу, який постає інтегративним відображенням цілісності особистості вчителя. Такий імідж є гармонійною єдністю екстернальної культури (манер поведінки, мовлення, стилю комунікації) та інтернальних морально-ціннісних орієнтацій, які визначають духовний потенціал педагога.

Саме тому духовність особистості має бути закладена в основу формування професійного іміджу. Вона виконує функцію внутрішнього стрижня, який надає педагогічній діяльності глибокого смислового наповнення, моральної спрямованості та людяності, забезпечуючи її автентичність та ефективність.

Більше того, духовно збагачений імідж учителя трансформується у важливий чинник виховного впливу. Через особистісний приклад педагога учні інтерналізують моральні норми та осмислюють сенс життя. У цьому контексті духовність постає не як абстрактна якість, а як основа професійної майстерності, що надає педагогічній діяльності життєтворчого змісту.

Таким чином, формування професійного іміджу сучасного вчителя слід розглядати не лише як процес удосконалення професійних компетенцій, але й передусім як траєкторію духовного зростання, моральної самореалізації та гармонійного розвитку особистості. Інтеграція знань про імідж із іншими професійними цінностями у свідомості студентів сприяє конструюванню моделі ідеальної професійної діяльності, яка виконує функцію еталона та орієнтиру для їхнього подальшого самовдосконалення й професійного саморозвитку. Набуття таких знань стає можливим за умови включення до системи професійної освіти спеціалізованих курсів, що забезпечують поглиблене та систематизоване вивчення цієї проблематики.

Аналіз досліджень. У сучасному науковому дискурсі поняття професійного іміджу педагога трактується як інтегрований комплекс особистісних та професійних характеристик, що формують цілісне уявлення про його компетентність. Для ефективного формування позитивного професійного іміджу, особливо у педагогічній сфері, фахівець повинен володіти комплексом духовно-моральних та особистісно-професійних цінностей. Саме ці цінності визначають його внутрішню позицію, поведінкові орієнтири та домінуючий стиль взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу.

Відповідно до концепції В. Галузяка, професійно-ціннісні орієнтації становлять ключову складову мотиваційної сфери студентської молоді, яка слугує підґрунтям для формування їхнього професійного іміджу. Ці орієнтації визначають спрямованість комунікативної активності студентів і забезпечують селективне зосередження на основних аспектах майбутньої професійної діяльності (Галузяк, 2009). Вони відображають уявлення майбутніх фахівців про пріоритетні цілі та завдання їхньої професійної ролі, створюючи основу для суб'єктивного осмислення ситуацій професійної взаємодії. Подібно до узагальнених мотивів, професійно-ціннісні орієнтації сприяють розвитку когнітивно-емоційних оціночних структур, які відіграють визначальну роль у формуванні поведінки та прийнятті рішень у професійному контексті (Білозерська, 2021).

Емпіричні дослідження, проведені вченими, виявили наявність паралельного співіснування двох ціннісних систем у студентської молоді, що має безпосередній вплив на процес формування їхнього професійного іміджу:

1. Декларована (публічна) ціннісна система: ця система акцентує увагу на професійно значущих цінностях, зокрема самовідданій праці, служінню суспільству та любові до суб'єктів професійної діяльності (наприклад, до дітей у педагогічній сфері). Ця сфера відображає соціально очікувані установки.

2. Приватна (індивідуальна) ціннісна система: ця сфера зосереджена на особистісних потребах та добробуті, включаючи матеріальну забезпеченість, сімейні цінності, міжособистісне спілкування та дозвілля (Долинська, 2008).

Серед ключових пріоритетів студенти також виокремлюють моральні, професійні, духовні, особистісно-розвивальні та матеріальні аспекти, що спільно формують ієрархію їхніх орієнтацій. Виявлена дихотомія між декларованими та приватними цінностями є важливим чинником, що визначає внутрішню позицію та зовнішні прояви, які інтегруються у професійний імідж майбутнього фахівця.

Згідно з позицією С. Байди, ключовим чинником у становленні позитивного професійного іміджу вчителя є природне саморозкриття індивідуальності особистості педагога. Цей підхід

підкреслює, що автентичність образу залежить від вільного та щирого вираження внутрішнього «Я» фахівця (Байда, 2020).

Проте, фундаментальною основою формування професійного іміджу виступає духовність особистості. Як зазначає М. Савчин, духовність є інтегральним елементом психічного здоров'я вчителя, що системно впливає на його мотиваційну сферу, комунікативну активність та здатність до рефлексії в педагогічному процесі. Автор підкреслює, що духовність педагога є не лише особистісною рисою, але й професійною необхідністю. Вона забезпечує трансляцію смислів та моральних цінностей суб'єктам навчання, тим самим формуючи в них здатність до відповідальної поведінки та цілісного світосприйняття (Савчин, 2007).

З огляду на викладене, професійний імідж доцільно розглядати як духовну та відносну цінність-значення, що інтегрується до класу особистісно-професійних цінностей. Він нерозривно пов'язаний із змістом професійної діяльності та потенційними можливостями самореалізації особистості.

Імідж виступає не лише як екстернальний прояв професійної культури, але й як інтернальне відображення духовної сутності фахівця. Ця внутрішня сутність покликана забезпечувати гармонійний розвиток як самого педагога, так і його вихованців.

Оскільки поняття «професійний імідж педагога» володіє властивостями цінності, а ідеал педагога є одним із його маніфестаційних проявів, обґрунтовано стверджувати, що формування професійного іміджу є невід'ємною вимогою професійної підготовки. Необхідність інтеграції цієї цінності у зміст педагогічної освіти обумовлена як сутністю самого концепту, так і ключовими функціями, які імідж виконує у процесі професійної діяльності.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та експериментальна верифікація ефективності технології формування професійного іміджу майбутніх педагогів.

Ця технологія розглядається як цілісна система, призначена для інтеграції особистісно-професійних та морально-духовних складових особистості. Кінцевий результат полягає у сприянні гармонійному розвитку студентів та їхній успішній самореалізації у педагогічній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Констатувальний етап дослідження виявив, що майбутні педагоги володіють коректним, хоча й фрагментарним уявленням про зміст основних компонентів професійного іміджу. Респонденти ідентифікують ключові складові, такі як індивідуальні, особистісні, комунікативні, суб'єктні та зовнішньо-поведінкові характеристики, а також розуміють співвідношення внутрішнього та зовнішнього в структурі образу педагога.

Водночас, зафіксовано, що ці уявлення характеризуються недостатньою цілісністю, системністю, глибиною та, що особливо важливо, браком духовної спрямованості. Вони функціонують переважно на рівні здорового глузду і значною мірою сформовані під впливом їхнього попереднього шкільного досвіду.

Для усунення виявленої аксіологічно-когнітивної прогалини обґрунтовано необхідність впровадження спеціалізованого курсу «Імідж-практикум». Його завданням є глибинне осмислення професійного іміджу педагога як особистісно-професійної цінності та цілеспрямований розвиток його духовних і моральних аспектів.

У рамках формувального експерименту було впроваджено програму «Імідж-практикуму», розроблену згідно із заздалегідь створеною моделлю процесу формування професійного іміджу.

Структура занять спецкурсу була побудована на трьох функціональних блоках, що забезпечують комплексний розвиток: інформаційно-дискусійний, практико-творчий та блок вільного обміну досвідом.

Інформаційно-дискусійний блок передбачав опрацювання та обговорення теоретичних понять і положень із теми, що сприяло стимулюванню інтересу майбутніх педагогів до проблеми формування іміджу. У рамках цього блоку студенти ознайомлювалися з результатами власного анкетування, що давало змогу відобразити їхні початкові уявлення та оцінити власний професійний потенціал.

Особливу увагу приділено формуванню мотивації як рушійної сили роботи над собою. Ураховувалося, що мотиваційна система повинна реагувати на зміни зовнішнього соціального середовища та стратегії розвитку університету. Основними вимогами до мотиваційних цілей були конкретність, ясність та здійсненність. Поставлені іміджеві цілі мали бути особистісно значущими, реалістичними та структурованими за часовими рамками.

Заняття сприяли визначенню індивідуальних стратегій формування іміджу майбутнього педагога, ознайомленню студентів із психологічними знаннями про імідж людини, а також розвитку стійкої потреби у застосуванні цих знань для власного професійного та особистісного зростання.

Практико-творчий блок передбачав використання різних форм і методів, які «занурювали» майбутніх педагогів у активну діяльність та безпосереднє переживання професійних ситуацій.

Мета цього блоку полягала у формуванні навичок самопрезентації, стимулюванні активності студентів у роботі над власним іміджем, розвитку духовно-моральних цінностей, позитивних життєвих орієнтирів, почуття гордості за навчальний заклад та усвідомлення своєї причетності до історії й культури країни. Крім того, блок передбачав участь у заходах університету з метою виявлення духовного потенціалу особистості, удосконалення зовнішнього вигляду та поведінки, розвиток навичок самомаркетингу та самоменеджменту.

Важливою особливістю практичних занять було їхнє творче спрямування. Студенти виконували різноманітні завдання, що вимагали прояву нестандартного мислення, оригінальності ідей, творчих відкриттів, ерудиції, вміння швидко орієнтуватися у різних ситуаціях та імпровізувати. Наприклад, у рамках самостійної роботи майбутні педагоги опрацьовували різні засоби вираження власного професійного іміджу, зокрема особливості невербальної поведінки, комунікації, стилю спілкування та презентації себе як особистості і професіонала.

Блок вільного обміну інформацією становив основну частину занять спецкурсу та був спрямований на формування загальної оцінки враження від кожного заняття. У його рамках виокремлювалися найбільш цікаві та значущі проблеми, пов'язані з іміджем учителя, а також визначалися можливі шляхи формування професійного іміджу майбутніх педагогів.

Таким чином, зміст спецкурсу включав передачу теоретичного матеріалу щодо іміджу педагога, обговорення конкретних ідей і проблемних ситуацій, роботу в групах, колективні дискусії, обмін думками та досвідом щодо формування іміджу й його аналізу. Під час проведення занять активно застосовувалися сучасні освітні технології, а теоретичний матеріал доповнювався діловими, рольовими та сюжетними іграми, іншими інтерактивними методами навчання.

Мета програми «Імідж-практикуму» полягає у глибокому усвідомленні майбутніми педагогами їхнього власного професійного образу та подальшому формуванні ключових іміджевих компетентностей. Цей процес охоплює розвиток навичок конструювання автентичного індивідуального педагогічного іміджу і забезпечення ефективної соціальної самопрезентації в контексті висококонкурентного освітнього середовища та вимог сучасного ринку праці. Змістове наповнення курсу орієнтоване на інтеграцію теоретичного знання та практичних умінь, що є необхідною умовою для становлення позитивного, духовно та професійно вмотивованого іміджу майбутнього вчителя.

Програма спецкурсу побудована на засадах логічної послідовності та взаємозв'язку тематичних модулів, що забезпечує системний підхід до формування іміджу. До її структури входять такі ключові навчальні теми:

Концептуальні основи іміджу: «Імідж учителя та його структура»; «Професійний імідж і його духовна сутність».

Діагностика та рефлексія: «Самоаналіз іміджу та виявлення проблемного поля його формування».

Духовно-ціннісний потенціал: «Духовні й особистісно-професійні цінності у структурі іміджу»; «Духовний потенціал педагога»; «Духовне, моральне, психологічне, психічне, соціальне та фізичне здоров'я як основа іміджу майбутнього педагога».

Комунікативно-поведінкові аспекти: «Особистісний простір і комунікативні якості вчителя»; «Феномен першого враження про людину».

Технології формування іміджу: «Методи й технології професійного та духовного самовдосконалення педагога». «Персональний іміджмейкінг».

Тематика занять була сформована з урахуванням комплексного підходу до проблематики формування професійного іміджу педагога. Її архітектоніка покликана охопити ключові аспекти цього процесу: починаючи від усвідомлення внутрішніх (духовно-моральних і особистісних) основ педагогічного іміджу і завершуючи опануванням технологіями його практичного втілення у контексті професійної діяльності.

Для оцінювання ефективності впровадження технології формування професійного іміджу здійснювалася перевірка змін у параметрах професійного іміджу та процесі створення особистого

позитивного іміджу, що оцінювалася за методикою М. Спіллейн із застосуванням критерію хі-квадрат. Вибіркова сукупність для проведення експериментального дослідження була сформована на базі студентів четвертого курсу Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, які навчалися за спеціальністю «Середня освіта». Загальна кількість респондентів склала 58 осіб. Сукупність була диференційована на дві групи: експериментальна група (ЕГ): 30 студентів; контрольна група (КГ): 28 студентів. Такий розподіл забезпечив необхідну кількісну базу для репрезентативності та подальшого статистичного порівняння результатів формувального впливу.

Як свідчать дані таблиці 1, у експериментальній групі (ЕГ) всі зміни у шкалах методики виявилися статистично значущими, за винятком одного показника – «Постава (фігура)» ($F \geq 0,05$).

Варто зазначити, що постанова як фізичний параметр не зазнала суттєвих статистично значущих змін ні в експериментальній, ні в контрольній групі, що цілком закономірно, адже ця характеристика не була безпосереднім об'єктом психолого-педагогічного впливу програми.

У більшості досліджуваних показників, таких як уміння поводитися у суспільстві, здатність виступати перед аудиторією, вербальна та невербальна комунікація, здатність до саморозвитку,

Таблиця 1

Відмінності до та після впровадження технології формування професійного іміджу

Показники	Рівень	КГ				ЕГ			
		До, у %	Після, у %	χ^2	p	До, у %	Після, у %	χ^2	p
Комунікативні здібності	Високий	10,7	46,4	8,75**	0,01	16,7	46,7	7,54*	0,02
	Середній	71,4	42,9			60	46,7		
	Низький	17,9	10,7			23,3	6,6		
Уміння вести себе у суспільстві	Високий	21,4	46,4	4,88	0,09	10	43,3	8,85**	0,01
	Середній	64,3	50			80	53,4		
	Низький	14,3	3,6			10	3,3		
Здатність виступати перед аудиторією	Високий	10,7	32,1	4,28	0,12	0	36,7	16,11***	0,001
	Середній	57,1	50			76,7	60		
	Низький	32,2	17,9			23,3	3,3		
Знання правил етикету	Високий	7,2	35,7	7,23*	0,03	6,7	36,7	8,62**	0,01
	Середній	82,1	60,7			90	63,3		
	Низький	10,7	3,6			3,3	0		
Вербальна і невербальна комунікація	Високий	10,7	39,3	6,24*	0,04	0	36,7	14,08***	0,001
	Середній	75	53,6			96,7	63,3		
	Низький	14,3	7,1			3,3	0		
Здатність до саморозвитку	Високий	10,7	46,4	9,84**	0,007	6,7	60	21,26***	0,001
	Середній	64,3	46,4			76,7	40		
	Низький	25	7,2			16,7	0		
Постава (фігура)	Високий	21,4	28,6	0,38	0,54	10	20	3,02	0,22
	Середній	78,6	71,4			83,3	80		
	Низький	0	0			6,7	0		
Фізичне здоров'я	Високий	21,4	39,3	2,11	0,15	10	40	8,54**	0,01
	Середній	78,6	60,7			83,3	60		
	Низький	0	0			6,7	0		
Професійна потреба	Високий	17,9	50	6,45**	0,01	16,7	60	11,92***	0,001
	Середній	82,1	50			83,3	40		
	Низький	0	0			0	0		
Духовні знання	Високий	7,1	35,7	9,73**	,008	6,7	53,3	18,67***	0,0001
	Середній	78,6	64,3			73,3	46,7		
	Низький	14,3	0			20	0		
Моральна вихованість	Високий	10,7	35,7	5,63	,060	16,7	46,7	9,71**	0,008
	Середній	85,7	0			66,7	53,3		
	Низький	3,6	64,3			16,7	0		

Примітки: * – значимість на рівні $p \leq 0,05$, ** – на рівні $p \leq 0,01$, *** – на рівні $p \leq 0,001$.

фізичне здоров'я, професійна мотивація, духовні знання та моральна вихованість, експериментальна група (ЕГ) продемонструвала статистично значущі, а у багатьох випадках – високозначущі позитивні зміни. Це свідчить про ефективність реалізованої програми формування професійного іміджу майбутніх педагогів.

Особливо вражаючими є зміни у здатності виступати перед аудиторією та комунікативних навичках (вербальна та невербальна комунікація), де початковий рівень високих показників у ЕГ був 0%, а після впровадження програми досяг значних результатів. Також помітні позитивні зрушення спостерігаються у сферах саморозвитку, професійної мотивації, духовних знань та моральної вихованості – саме ці компоненти відіграють ключову роль у формуванні цілісного професійного іміджу педагога.

У контрольній групі (КГ) не спостерігалось змін за такими показниками, як «уміння поводитися у суспільстві», «здатність виступати перед аудиторією», «постава (фігура)», «фізичне здоров'я» та «моральна вихованість». Відсутність статистично значущих змін у КГ підкреслює доцільність та ефективність авторської програми. Це свідчить про те, що цілеспрямований і системний підхід є необхідним для розвитку комплексних поведінкових, фізичних та моральних якостей майбутніх педагогів. У тих сферах, де стандартний навчальний процес не забезпечує швидкого й суттєвого прогресу, спеціалізована програма виступає потужним каталізатором позитивних змін, що має критичне значення для формування повноцінного та високоякісного професійного іміджу вчителя.

Зокрема, аналіз показників духовних знань свідчить про суттєві зрушення: у контрольній групі (КГ) високий рівень демонстрували лише 7,1% студентів, після впровадження програми цей показник у ЕГ зріс до 53,3% ($\chi^2 = 18,67$, $p < 0,001$). Середній рівень знизився з 73,3% до 46,7%, низький рівень зник повністю.

Щодо моральної вихованості, у КГ високий рівень спостерігався у 10,7% студентів, після експерименту в ЕГ цей показник зріс до 46,7% ($\chi^2 = 9,71$, $p = 0,008$), що також підтверджує статистично значущі позитивні зміни та ефективність застосованої програми.

Отримані емпіричні результати переконливо свідчать про те, що впровадження технології формування професійного іміджу зумовило помітні позитивні зміни в експериментальній групі (ЕГ) за більшістю діагностованих параметрів. Зафіксовано суттєве поліпшення таких ключових показників, що інтегруються у професійний імідж:

Комунікативно-поведінкові компетентності: зростання комунікативних навичок, культури поведінки в соціумі, здатності до публічних виступів, знання етикету, а також ефективності вербальної та невербальної комунікації.

Особистісно-професійний розвиток: посилення здатності до саморозвитку та підвищення рівня професійних потреб (мотивації).

Духовно-моральна сфера: поглиблення духовних знань та зростання рівня моральної вихованості.

У контрольній групі (КГ) також спостерігалися певні поліпшення, проте вони мали менш виражений характер і не завжди досягали статистичної значущості. Ці дані підтверджують високу ефективність запропонованої технології та її здатність сприяти гармонійному розвитку особистісних, професійних і духовно-моральних складових іміджу майбутніх педагогів.

Таким чином, елективний курс «Імідж-практикум» продемонстрував свою ефективність як дієвий чинник, що суттєво сприяв духовно-професійному самовизначенню та самоствердженню студентів. Його впровадження активізувало цілеспрямовану діяльність майбутніх фахівців освітньої галузі із засвоєння професії, створюючи необхідні умови для їхнього особистісного, професійного й духовного розвитку, а також для ефективного формування цілісного професійного іміджу.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Проведене дослідження переконливо підтвердило високу ефективність розробленої технології формування професійного іміджу майбутніх педагогів. Застосована програма виступає дієвим засобом розвитку ключових іміджевих компетентностей, що є необхідною умовою для досягнення цілісності та зрілості педагогічної особистості.

Емпіричні дані засвідчили, що програма сприяла не лише розвитку професійних і комунікативних компетентностей (зовнішня презентація та майстерність взаємодії), але й значному зміцненню внутрішніх духовних та моральних якостей.

Саме інтеграція цих внутрішніх (духовних) і зовнішніх (професійних) складових є критично важливою для формування гармонійного й цілісного професійного іміджу майбутнього вчителя, забезпечуючи автентичність його образу та підвищуючи ефективність його виховного впливу. Результати, отримані в експериментальній групі, свідчать про виражену позитивну динаміку у сфері комунікативної культури, здатності до самопрезентації, розвитку вербальних і невербальних засобів взаємодії, зростанні професійної мотивації, а також у поглибленні духовно-моральних орієнтацій.

Виявлені зміни підтверджують, що системна, цілеспрямована робота над формуванням професійного іміджу сприяє гармонійному особистісно-професійному становленню майбутнього педагога, забезпечуючи інтеграцію професійних, моральних і духовних компонентів його розвитку.

Порівняльний аналіз результатів контрольної групи, у якій не застосовувалася зазначена технологія, засвідчив відсутність істотних позитивних змін, що додатково підкреслює ефективність та доцільність використання спеціалізованого підходу у процесі професійної підготовки педагогічних кадрів.

Перспективи подальших досліджень. Подальші наукові розвідки у цій галузі мають бути сфокусовані на таких ключових напрямках:

1. Диференціація навчальних програм: розробка гнучких, диференційованих навчальних курсів, які б враховували індивідуальні рівні готовності студентів до формування професійного іміджу та їхні стартові аксіологічні установки.

2. Лонгітюдне дослідження стійкості іміджу: проведення лонгітюдних досліджень для оцінки стійкості сформованого іміджу в реальній професійній діяльності випускників та визначення його безпосереднього впливу на якість та ефективність педагогічної роботи.

Література

- Байда С.П.** Психологічні чинники формування позитивного іміджу молодого викладача педагогічного закладу вищої освіти: монографія. МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2020. 161с.
- Білозерська С.І.** Особистісно-професійні цінності у структурі професійного іміджу майбутнього педагога. *Габітус*. Науковий журнал з соціології та психології. 2021. Вип. 29. С. 42–48.
- Галузяк В.М.** Ціннісні орієнтації в структурі особистісних чинників педагогічного спілкування. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. 2009. № 29. С. 86–92.
- Долинська Л.В.** Психологія ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О.В., 2008. 124 с.
- Савчин М.В.** Педагогічна психологія : навч. посібник. К.: Академвидав, 2007. 424 с.

References

- Bayda, S.P.** (2020). *Psykhologichni chynnyky formuvannya pozytyvnoho imidzhu molodoho vykladacha pedahohichnoho zakladu vyshchoyi osvity: monohrafiya*. [Psychological factors in the formation of a positive image of a young teacher of a pedagogical institution of higher education; monograph.] MO N Ukrayiny, Umans'ky derzh. ped. un-t imeni Pavla Tychyny. Uman': Vizavi, 161s. [in Ukrainian].
- Bilozers'ka, S.I.** (2021). Osobystisno-profesiyni tsinnosti u strukturi profesynoho imidzhu maybutn'oho pedahoha [Personal and professional values in the structure of the professional image of a future teacher]. *Habitus*, 29, 42–48 [in Ukrainian].
- Haluziyak, V.M.** (2009). Tsinnisni oriyentatsiyi v strukturi osobystisnykh chynnykiv pedahohichnoho spilkuvannya [Value orientations in the structure of personal factors of pedagogical communication]. *Naukovi zapysky Vinnyts'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhayla Kotsyubyns'koho*, 29, 86–92 [in Ukrainian].
- Dolyns'ka, L.V.** (2008). Psykhohiya tsinnisnykh oriyentatsiy maybutn'oho vchytelya: navchal'nyy posibnyk [Psychology of value orientations of the future teacher: a textbook]. Kam'yanets'-Podil's'ky : FOP Sysyn O.V. 124 s. [in Ukrainian].
- Savchyn, M.V.** (2007). Pedahohichna psykhohiya: navch. posibnyk. [Pedagogical psychology: a textbook.] K.: Akademvydav. 424 s [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 22.09.2025

Дата прийняття статті: 24.10.2025

Опубліковано: 28.11.2025